

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГУ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

THE ROLE OF PEDAGOGICAL COACHING IN THE FORMATION OF THE SOCIAL CULTURE OF SELF-DEVELOPMENT AND SELF-PERFECTION

Педагогічний коучинг у статті розглядається як різновид технології науково-методичного супроводу, система андрагогічних принципів і прийомів, що сприяють розвитку потенціалу особистості та групи людей, які спільно працюють (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу.

Застосування коучингу в педагогічному процесі передбачає: системний супровід студента, спрямований на ефективне досягнення важливих для нього цілей у конкретні терміни, у результаті чого в суб'єкта формуються гнучкість і адаптивність до змін, здатність швидко й ефективно реагувати в критичних ситуаціях; партнерська комунікативна співпраця, що допомагає добитися значних результатів у різних сферах життєдіяльності; безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату; систему взаємодії з коучем, із самим собою, з навколишнім світом; технологію, що дає змогу переміститися із зони проблеми в зону ефективного рішення; засіб сприяння, допомоги особистості в пошуку її власних рішень у складній для неї ситуації; особливе підтримуюче ставлення до студента, згідно з яким він сам досягає своєї мети, сам розв'язує проблеми, реалізуючи власні здібності та можливості; вид індивідуальної підтримки особистості, що ставить своїм завданням професійне й особистісне зростання, підвищення персональної ефективності; спосіб, що складається з таких кроків: встановлення партнерських взаєностосунків між викладачем і студентами; спільне визначення завдань для досягнення конкретної мети; дослідження проблеми; визначення внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху до результату; вироблення й аналіз можливостей для подолання труднощів у розв'язанні проблеми; вибір конкретного варіанта дій і складання плану дій.

Автор зауважує, що базові принципи коучингу такі: кожна людина має великий потенціал; у людини вже є всі необхідні ресурси для досягнення успіху; фокусування на сильні сторони; навчання на успішних прикладах, прийняття, відкритість і довіра – ключ до взаємодії; позитив.

Ключові слова: коуч-технології, коуч-позиції, коучинг, емоційний інтелект, педагогічний коучинг.

Pedagogical coaching is considered in the article as a kind of technology of scientific and methodological support, a system of andragogical principles and techniques that promote the potential of individuals and groups of people working together (teams, organizations), as well as ensure maximum disclosure and effective realization of this potential.

The application of coaching in the pedagogical process involves: systematic support of the student, aimed at effectively achieving important goals in a specific time, resulting in the subject is formed flexibility and adaptability to change, the ability to respond quickly and effectively in critical situations; partner communicative cooperation that helps to achieve significant results in various spheres of life; continuous process of development, improvement, disclosure of the potential of the individual to achieve maximum results; system of interaction with the coach, with himself, with the world around him; technology that allows you to move from the problem area to the area of effective solution; a means of assistance, assistance to the individual in finding his own solutions in a difficult situation for him; special supportive attitude to the student, according to which he himself achieves his goal, he solves problems, realizing their own abilities and capabilities; type of individual support of the individual, which aims at professional and personal growth, increasing personal efficiency; a method consisting of the following steps: establishing a partnership between the teacher and students; joint definition of tasks to achieve a specific goal; problem research; identification of internal and external obstacles to the result; development and analysis of opportunities to overcome difficulties in solving the problem; choosing a specific course of action and drawing up an action plan.

The author notes that the basic principles of coaching are as follows: everyone has great potential; a person already has all the necessary resources to succeed; focusing on strengths; learning by example, acceptance, openness and trust – the key to interaction; positive.

Key words: coach technology, coach positions, coaching, emotional intelligence, pedagogical coaching.

УДК 37.011.3-051:159.923
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/35.1>

Зонов Б.С.,
аспірант кафедри педагогіки і професійної освіти
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Постановка проблеми в загальному вигляді.

До сучасних шляхів модернізації вищої освіти відносять застосування в процесі навчання технології коучингу. Розробленню теоретичних основ і аналізу практичного застосування цієї технології в бізнесі, управлінні персоналом, психології присвячено

багато публікацій закордонних і вітчизняних учених. Щодо застосування коучингу в освітній діяльності, зокрема в Україні, то ця технологія поступово впроваджується в освітній процес [1, с. 99].

Використання коучингу в системі вищої освіти України є особливо важливим, оскільки сьогодні

сучасний ефективний викладач вищої школи – це фахівець, що поєднує в собі безліч ролей, таких як: консультант, наставник, тьютор, фасилітатор, коуч, дослідник, мотиватор, аналітик і менеджер інформаційних ресурсів, експерт, проєктувальник навчальних курсів, який вибирає зміст навчання, підбирає і розробляє технології навчання й організації навчального процесу тощо [7, с. 144]. Роль коучингу у вищій освіті полягає в тому, щоб поліпшити якість комунікацій, підвищити результативність конкретного студента, групи і студентства загалом. Феномен коучингу полягає не тільки в його навчальних можливостях, а також у формуванні соціальної культури саморозвитку та самовдосконалення [1, с. 99].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Основні аспекти розкриття сутності коучингу знайшли своє відбиття: теоретичне підґрунтя (М. Аткинсон, У. Голлві, М. Дауні та інші), ефективність коучингових технологій (С. Канніо, С. Кові, Дж. Вітмортайн), прикладні аспекти використання інструментів коучингу (Л. Марчініак, Т. Столцциц, А. Цивінська та інші), зокрема в освіті нашої країни (Т. Борова, О. Нежинська, В. Тименко та інші) [7, с. 182]. Для фахівців-коучів коучинг – це планований двосторонній процес, у якому людина розвиває вміння та досягає обкреслених компетенцій за допомогою ретельної оцінки, цілеспрямованої практики та регулярного зворотного зв'язку. Варто зазначити, що класичний коучинговий процес можна розглядати через декілька поетапних кроків: аналіз; планування; впровадження; оцінка [7, с. 182].

Мета статті – проаналізувати роль педагогічного коучингу у формуванні соціальної культури саморозвитку та самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Застосування коучингу в педагогічному процесі передбачає: системний супровід студента, спрямований на ефективне досягнення важливих для нього цілей у конкретні терміни, у результаті чого в суб'єкта формуються гнучкість і адаптивність до змін, здатність швидко й ефективно реагувати в критичних ситуаціях; партнерська комунікативна співпраця, що допомагає добиватися значних результатів у різних сферах життєдіяльності; безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату; систему взаємодії з коучем, із самим собою, з навколишнім світом; технологію, що дає змогу переміститися із зони проблеми в зону ефективного рішення; засіб сприяння, допомоги особистості в пошуку її власних рішень у складній для неї ситуації; «Young Scientist» – модель взаємодії суб'єктів, завдяки якій коуч-викладач підвищує рівень мотивації і відповідальності – як у себе, так і у студентів; особливе підтримуюче ставлення до студента, згідно з яким він сам досягає своєї мети, сам розв'язує проблеми, реалізуючи власні

здібності та можливості; вид індивідуальної підтримки особистості, що ставить своїм завданням професійне та особистісне зростання, підвищення персональної ефективності; спосіб, що складається з таких кроків: встановлення партнерських взаємовідносин між викладачем і студентами; спільне визначення завдань для досягнення конкретної мети; дослідження проблеми; визначення внутрішніх і зовнішніх перешкод на шляху до результату; вироблення й аналіз можливостей для подолання труднощів у розв'язанні проблеми; вибір конкретного варіанта дій і складання плану дій; домовленість про те, що конкретно повинно бути зроблено і в які терміни [8, с. 173].

Коуч-тренери відіграють важливу роль у розвитку, а тому виявлення та залучення до хорошої та ефективної тренерської практики є життєво важливим для продовження досягнення успіху [10]. Коучинг – технологія, яка базується на демократичному стилі керівництва, сформованому системному мисленні та певним чином організований техніці запитань, що в кінцевому підсумку орієнтована на перспективу позитивних змін та оптимізацію виробничих відносин на основі співпраці й налагодження зворотного зв'язку [3]. Коучинг – це сфокусований на рішенні, орієнтований на результаті систематичний процес співпраці, під час якого коуч сприяє поліпшенню виконання завдань, збільшенню життєвого досвіду, самостійному навчанню й особистісному зростанню людей [2, с. 9]. На думку Е. Гранта, коучинг сприяє розвитку емоційного інтелекту, оскільки поліпшує здатність розуміти та використовувати емоції конструктивним способом. Дослідник робить висновок, що ключовим фактором успіху в поліпшенні виконання роботи є добре керівництво, а ключовим фактором успіху в поліпшенні керівництва є самосвідомість, тобто наявність сильного емоційного інтелекту [3].

Показником нашої здатності до спілкування, вміння усвідомлювати свої емоції та розуміти почуття інших людей є емоційний інтелект – EQ, який вважається емоційним еквівалентом пізнавального інтелекту (IQ). У своєму сучасному звучанні термін «емоційний інтелект» було застосовано в 1990 році Пітером Саловеєм (Peter Salovey) та Джоном Д. Маєром (John D. Mayer). Вони говорили про нього як про форму соціального інтелекту, яка передбачає здатність відстежувати свої власні почуття та емоції, а також почуття та емоції інших людей; розпізнавати їх і застосовувати цю інформацію для керування власним мисленням і діями [4]. Коучинг – це професійні відносини, які допомагають людям досягти видатних результатів у своєму житті, кар'єрі тощо. Коуч допомагає подолати розрив між тим, де людина перебуває зараз, і тим, де вона хоче бути. У відносинах між клієнтом і коучем використовується широкий спектр поведінкових технік і методів, які допомагають клієнтові

досягти встановленого набору цілей, поліпшити його професійні показники й задоволення. Простіше кажучи, коучинг – це робота над собою під керівництвом тренера, який допомагає розібратися в цілях і шляхах їх досягнення [6].

Педагогічний коучинг (відангл. coaching – наставляти, надихати, тренувати для спеціальних цілей, підготувати до розв’язання певних завдань) – це різновид технології науково-методичного супроводу, система андрагогічних принципів і прийомів, що сприяють розвитку потенціалу особистості та групи людей, які спільно працюють (команди, організації), а також забезпечують максимальне розкриття та ефективну реалізацію цього потенціалу. За визначенням Міжнародної федерації коучингу, коучинг – це система реалізації спільного соціального, особистісного, творчого потенціалу учасників процесу неперервного розвитку педагогічної майстерності з метою отримання максимально можливого результату; співробітництво. Основні загальноприйняті значення терміна «педагогічний коучинг» такі: індивідуальне консультування (професійно-фахове, технологічне, психолого-педагогічне, навчально-методичне) для досягнення вищих професійних та особистісних досягнень (акме-рівня); адаптивний стиль управління персоналом, спрямований на неперервний розвиток педагогічної майстерності педагогічного працівника за індивідуальною освітньою траєкторією протягом усього життя, уміння вчитися і самовдосконалюватися; форма індивідуального і групового консультування для проєкт-менеджерів і керівних працівників середнього і/або вищого рівнів [9, с. 13]. Навички коуча: емпатія; використання відкритих питань; стратегічне бачення; взяття відповідальності за результати інших. Інакше кажучи, якщо клієнт досягає успіху – це хороша новина і для коуча. Якщо клієнт не справляється, варто вивчити, що можна зробити краще, ефективніше або просто по-іншому) [6].

Висновки. Отже, феномен коучингу полягає не лише в його навчальних можливостях, а також у формуванні соціальної культури саморозвитку та самовдосконалення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Горук Н. Коучинг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. № 11. С. 99–104.
2. Грант Э., Дж. Грин. Коучинг прийняття рішень. Санкт-Петербург.: Питер, 2005. 138 с.
3. Гурієвська В. Коучинг як прикладна технологія державного управління. *Вісник Національної академії державного управління*. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2011-1-6.pdf>.
4. Емоційний інтелект і можливості його розвитку. Листопад 2016. URL: <https://www.empatia.pro/emotsijnyj-intelekt-i-shlyahy-jogo-rozvyu>.
5. Коучинг в освіті: від реформ до еволюції. URL: <https://www.facebook.com/events>.
6. Леонова Е. Что такое коучинг (и зачем он нужен). URL: <https://blog.hurma.work/chto-takoe-kouching>.
7. Нежинська О. Коучинг як інструмент соціально-психологічної допомоги клієнту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 11: Соціальна робота. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Вип. 23. С. 182–187.
8. Рудницьких О. Коучинг як інтерактивна технологія в освіті. *Вісник Дніпропетровського у-ту імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. 2014. № 2 (8). С. 173–176.
9. Сидоренко В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк. 2014. № 3 (14). С. 13–19.
10. Coaching pedagogy and practice. URL: <https://www.worcester.ac.uk/about/academic-schools/school-of-sport-and-exercise-science/sport-and-exercise-science-research/coaching-pedagogy-and-practice.aspx>.